

Sensorveiledning for Eksamen i *Etikk og samfunnsansvar*, våren 2022

Utarbeidet av *Søren Wenstøp* (fagansvarlig)

Informasjon om oppgaven:

Utlevering: 9. mai, 2020, kl. 12:00.

Innlevering: 12. mai, 2020, kl. 12:00.

Hjemmeeksamen (72 timer).

Alle hjelpemidler tillat, med unntak for hjelp fra andre (besvarelsen besvares strengt selvstendig).

Alle innhentet informasjon må dokumenteres med referanser (og man bør ha med referanser der relevant).

Oppgavene skal lastes opp i Inspira.

Alle oppgavene skal besvares og alle teller likt (dvs. 20% hver).

Besvarelsen av hver enkelt deloppgave har en ordbegrensning på 1000 ord (1000 x 5 oppgaver). Antall ord skal oppgis.

Oppgave 1 (20 %):

Forklar hva som menes med normativ etikk. Hvilke praktiske utfordringer har vi når det gjelder anvendelse av etisk teori?

- Normativ etikk handler om bør. Normativ etikk er læren om rett og galt; i forlengelsen av dette godt og dårlig, akseptabelt og uakseptabelt, prisverdig og klanderverdig, dydig og det motsatte, etc. Normativ etikk handler om hvordan man bør (og bør ikke) handle og hvordan man bør (og bør ikke) være. Normativ etikk dreier seg også om rettferdiggjøring av handlinger, beslutninger, idealer, etc. Normative teorier omfatter konsekvensetikk, pliktetikk, og dydsetikk. Normativ etikk kan også karakteriseres i form av prinsipper, og i kurset har vi diskutert seks slike prinsipper («integritetsprinsippet», «barmhjertighetsprinsippet», «skadeforbudsprinsippet», «åpenhetsprinsippet», «likhetsprinsippet», og «førevarprinsippet»), som en del av «den etiske verktøykassen». Samfunnsansvar dreier seg om etikk, og spesifikt ansvar, på organisasjonsplan. Vi har også diskutert tre normative perspektiver på rettferdighet (som kan kobles til ulike normative etiske teorier og prinsipper).
- Normativ etikk bør skilles fra deskriptiv etikk (og/eller moralpsykologi).
- En hovedutfordring er at med anvendelse av etisk teori er at den er abstrakt og derfor ikke tar inn over seg eller er sensitiv til kontekst, situasjon, personligheter, relasjoner, og andre partikulære praktiske forhold. Etske teorier risikerer både å si for lite og for løst, og for mye og for strengt. En måte å gå frem på for å møte denne utfordringen er John Rawls sin reflektive likevekt. Dydsetikk har typisk mindre problemer med anvendelse enn klassisk utilitarisme og klassiske deontologiske teorier som Kants.

Oppgave 2 (20%):

Velg de to mentale modellene for samfunnsansvar du selv synes er best eller gir mest mening.

Begrunn eller redegjør for valget ditt. Finnes det noen eksempler på selskaper som følger en av (eller begge) disse modellene?

- Her bør det velges to av de totalt ni mentale modellene for samfunnsansvar vi har gjennomgått i kurset. Disse modellene er: «1. forretningsmodellen», «2. rennommemodellen», «3. mandatmodellen», «4. interessentmodellen», «5. kontraktmodellen», «6. maktmodellen», «7. filantropimodellen», «8. innovasjonsmodellen», og «9. økologimodellen». Dette er ulike måter å tenke samfunnsansvar på. Det bør forklares hvorfor man synes de man velger ut gir mest mening. Det bør gis eksempler.

Oppgave 3 (20%):

Forklar hva «sirkulær økonomi» går ut på og hvordan en slik modell skiller seg fra «lineær økonomi».

- En hovedkilde her er Kate Raworths (2017) bok *Doughnut economics*, som legger vekt på at det er kritisk viktig eller nødvendig med en gjennomgripende samfunnsmessig endring der vi fjerner oss fra et paradigme der økonomien var lineært strukturert og fokusert på en konkurranse om å bruke naturressurser raskest og rimeligst, en «ta-bruk-kast-mentalitet». Det vi trenger er en mer sirkulær og bærekraftig økonomisk modell som ivaretar naturressursene for fremtiden.
- Blant annet klimaendringene og bruken av fossile brensler gir eksempler på hvordan en lineær økonomi har ført oss inn i katastrofer og farer vi nå må ta stilling til (IPCC sier vi f.eks. at vi må kutte CO₂-utslippene med 50% innen 8 år for å sørge en planet der mennesker fortsatt vil kunne leve).
- Det er mange andre eksempler som kan trekkes opp.
- Å kunne knytte diskusjonen til bærekraftighetsmålene til FN er bra.

Oppgave 4 (20%):

Hva er etter din mening de største moralske problemene verden står overfor i dag? Skisser noen tanker om hva som skal til for å løse disse problemene.

- Dette er ment som en relativt åpen oppgave, men det er en styrke dersom diskusjonen forankres i pensumboken. Man bør få med både problem og skisserte løsninger.

Oppgave 5 (20%):

Forklar hva som menes med «relasjonsetikk» og hvorfor dette kan være spesielt viktig i organisasjonskonteksten.

- «Relasjonsetikk» er blant annet diskutert i pensumboken *Organisasjonsetikk* (Aadland, 2020: 39-40), så det er den mest relevante referansen. Materialet her trekker blant annet på Løgstrup og Levinas.
- Relasjonsetikk dreier seg om etikken som har med mellommenneskelige relasjoner å gjøre, og kan knyttes til *omsorgsetikk* og *nærhetsetikk*.
- Relasjonsetikk kan også relateres til mitt eget rammeverk, «*den etiske ledestjerne*» (der min blogg er relevant referanse), hvor relasjonsetikk har å gjøre med både *etikk som terapi*, og *etikk som samarbeid*.
- Organisasjonskonteksten er dypt *relasjonell* («en vev av relasjoner») og omsorg, empati, og tillit er viktig at organisasjoner skal fungere godt og utvikle et fruktbart og trygt arbeidsmiljø (som igjen inkluderer organisasjonskultur og sosial identitet). (Dette kan også knyttes til en bredere diskusjon om emosjonenes rolle).
- Mennesker er sosiale vesener og kalibrer seg i relasjon til andre.
- Sosial identitet er viktig fordi det gjør at vi kan behandle til som «vårt» og «våre verdier og interesser» i stedet for kun «mitt» og «mine».

Ta kontakt ved eventuelle spørsmål!